

خلاصه ای از واقعه غدیر

در سال دهم هجرت، به دستور الهی، آخرین سفر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به مکه برای تعلیم حج و اعلام ولایت ائمه (علیهم السلام) آغاز شد. در این سفر بیش از یکصد و بیست هزار نفر آن حضرت را همراهی کردند که در شرایط آن زمان سابقه نداشت. بلافاصله پس از پایان مراسم حج، اعلام شد همه حجاج از مکه خارج شوند و برای برنامه ای مهم در غدیر خم - که کمی قبل از محل جدا شدن کاروان‌ها بود - حضور یابند. سه روز پس از پایان مراسم حج، سیل جمعیت به سوی غدیر حرکت کردند.

خلاصه ای از واقعه غدیر

اعلان عمومی برای سفر حج

در سال دهم هجرت، به دستور الهی، آخرین سفر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به مکه برای تعلیم حج و اعلام ولایت ائمه (علیهم السلام) آغاز شد. در این سفر بیش از یکصد و بیست هزار نفر آن حضرت را همراهی کردند که در شرایط آن زمان سابقه نداشت.

بلافاصله پس از پایان مراسم حج، اعلام شد همه حجاج از مکه خارج شوند و برای برنامه ای مهم در غدیر خم - که کمی قبل از محل جدا شدن کاروان‌ها بود - حضور یابند.

سه روز پس از پایان مراسم حج، سیل جمعیت به سوی غدیر حرکت کردند.

اجتماع عظیم در غدیر

با رسیدن به محل موعود، فرمان توقف از سوی پیامبر (صلی الله علیه و آله) صادر شد و مرکب‌ها از حرکت ایستادند و مردم پیاده شدند و هر کس جایی برای توقف سه روزه آماده کرد

به دستور پیامبر (صلی الله علیه و آله)، سلمان و ابوذر و مقداد و عمار زیر چند درخت کهنسال را آماده کردند و روی درختان، پارچه ای به عنوان سایبان قرار دادند. در زیر سایبان، منبری به بلندی قامت پیامبر (صلی الله علیه و آله) از سنگ&ZWNJ;ها و روانداز شتران ساختند به طوری که حضرت هنگام خطبه بر همه مردم مشرف باشند.

هنگام ظهر، پس از ادای نماز جماعت، پیامبر (صلی الله علیه و آله) بر فراز منبر ایستادند و امیرالمؤمنین (علیه السلام) را فرا خواندند تا بر فراز منبر در سمت راست حضرت بایستند. قبل از شروع خطابه، امیرالمؤمنین (علیه السلام) بر فراز منبر يك پله پائین‏تر در طرف راست آن حضرت ایستاده بودند.

سخنرانی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)

پیامبر اکرم نگاهی به سمت راست و چپ جمعیت نمودند و منتظر شدند تا همه مردم در مقابل منبر اجتماع کنند. سپس سخنرانی تاریخی و آخرین خطابه رسمی خود را برای جهانیان آغاز کردند. با در نظر گرفتن این شکل خاص از منبر و سخنرانی که دو نفر بر فراز منبر در حال قیام دیده می‏شوند به استقبال سخنان حضرت می‏رویم که آن را می‏توان در یازده بخش ترسیم نمود:

پیامبر (صلی الله علیه و آله) در اولین بخش سخن به حمد و ثنای الهی پرداختند و صفات قدرت و رحمت خداوند را ذکر فرمودند، و به بندگی خود در مقابل ذات الهی شهادت دادند.

در بخش دوم، حضرت سخن را متوجه مطلب اصلی نمودند و تصریح کردند که باید فرمان مهمی درباره علی بن ابی طالب علیه السلام ابلاغ کنم، و اگر این پیام را نرسانم رسالت الهی را نرسانده ام و ترس از عذاب او دارم.

در سومین بخش، حضرت امامت دوازده امام (علیهم السلام) را تا آخرین روز دنیا اعلام نمودند تا همه طمع&ZWNJ;ها یکباره قطع شود. از نکات مهم در سخنرانی حضرت، اشاره به عمومیت ولایت آنان بر همه انسان&ZWNJ;ها در طول زمان&ZWNJ;ها و در همه مکان&ZWNJ;ها و نفوذ کلماتشان در جمیع امور بود، و نیابت تام ائمه (علیهم&ZWNJ;السلام) را از خدا و رسول در حلال و حرام و جمیع اختیارات اعلام فرمودند.

برای آن که هرگونه ابهامی از بین برود و دست منافقین از هر جهت بسته باشد، در بخش چهارم خطبه، پیامبر (صلی الله علیه و آله) با دست&ZWNJ;های مبارک بازوان امیرالمؤمنین (علیه السلام) را گرفتند و آن حضرت را از جا بلند کردند تا حدی که پاهای آن حضرت محاذی زانوان پیامبر قرار گرفت. در این حال فرمودند: «من كنت مولاه فهذا علی مولاه، اللهم وال من والاه و عاد من عاداه وانصر من نصره واخذل من خذله»; هر کس من نسبت به او از خودش اختیارتر بوده ام این علی هم نسبت به او صاحب اختیارتر است. خدایا دوست بدار هر کس علی را دوست بدار، و دشمن بدار هر کس او را دشمن بدار، و یاری کن هر کس او را یاری کند، و خوار کن هر کس او را خوار کند.

سپس کمال دین و تمام نعمت را با ولایت ائمه (علیهم السلام) اعلام فرمودند و بعد از آن خدا و ملائکه و مردم را بر ابلاغ این رسالت شاهد گرفتند.

در بخش پنجم حضرت صریحا فرمودند: «هر کس از ولایت ائمه (علیهم السلام) سر باز زند اعمال نیکش سقوط می‏کند و در جهنم خواهد بود.»; بعد از آن شمه ای از فضائل امیرالمؤمنین (علیه السلام) را متذکر شدند.

مرحله ششم از سخنان پیامبر (صلی الله علیه و آله) جنبه غضب الهی را نمودار کرد. حضرت با تلاوت آیات عذاب و لعن از قرآن فرمودند: «منظور از این آیات عده ای از اصحاب من هستند که مأمور به چشم‏پوشی از آنان هستم، ولی بدانند که خداوند ما را بر معاندین و مخالفین و خائنین و مقصرین حجت قرار داده است، و چشم‏پوشی از آنان در دنیا مانع از عذاب آخرت نیست.

سپس به پیشوایان گمراهی که مردم را به جهنم می‏کشاند اشاره کرده فرمودند: «من از همه آنان بیزارم.»; اشاره ای رمزی هم به «اصحاب صحیفه ملعونه»; داشتند و تصریح کردند که بعد از من مقام امامت را غصب می‏کنند و سپس غاصبین را لعنت کردند.

در بخش هفتم، حضرت تکیه سخن را بر اثرات ولایت و محبت اهل بیت (علیهم السلام) قرار دادند و فرمودند: «اصحاب صراط مستقیم در سوره حمد شیعیان اهل بیت (علیهم السلام) هستند.

سپس آیاتی از قرآن درباره اهل بهشت تلاوت کردند و آنها را به شیعیان و پیروان آل محمد (علیهم&ZWNJ;السلام) تفسیر فرمودند. آیاتی هم درباره اهل جهنم تلاوت نمودند و آنها را به دشمنان آل محمد (علیهم السلام) معنی کردند.

در بخش هشتم مطالبی اساسی درباره حضرت بقیة الله الاعظم حجة بن الحسن المهدی (ارواحنا فداء فرمودند و به اوصاف و شئون خاص حضرتش اشاره کردند و آینده ای پر از عدل و داد به دست امام زمان عجل الله فرجه را به جهانیان مژده دادند.

در بخش نهم فرمودند: پس از اتمام خطابه شما را به بیعت با خودم و سپس بیعت با علی بن ابی طالب (علیه السلام) دعوت می‏کنم. پشتوانه این بیعت آن است که من با خداوند بیعت کرده ام، و علی هم با من بیعت نموده است. پس از این بیعتی که از شما می‏گیرم از طرف خداوند و بیعت با حق&ZWNJ;not;تعالی است.

در دهمین بخش، حضرت درباره احکام الهی سخن گفتند که مقصود بیان چند پایه مهم عقیدتی بود: از جمله این که چون بیان همه حلال²ها و حرام³ها توسط من امکان ندارد با بیعتی که از شما درباره ائمه (علیهم السلام) می⁴گیرم به نوعی حلال و حرام را تا روز قیامت بیان کرده ام. دیگر این که بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، تبلیغ پیام غدیر درباره امامان (علیهم السلام) و امر به اطاعت از ایشان و نهی از مخالفتشان است.

در آخرین مرحله خطابه، بیعت لسانی انجام شد. حضرت با توجه به آن جمعیت انبوه و شرایط غیر عادی زمان و مکان و عدم امکان بیعت با دست برای همه مردم، فرمودند: «خداوند دستور داده تا قبل از بیعت با دست، از زبان⁵های شما اقرار بگیرم.

سپس مطلبی را که می⁶بایست همه مردم به آن اقرار می⁷کردند تعیین کردند که خلاصه آن اطاعت از دوازده امام (علیهم السلام) و عهد و پیمان بر عدم تغییر و تبدیل و بر رساندن پیام غدیر به نسل⁸های آینده و غائبان از غدیر بود. در ضمن بیعت با دست هم حساب می⁹شد زیرا حضرت فرمودند: «بگوئید با جان و زبان و دستمان بیعت می¹⁰کنیم.

بیعت عمومی

پس از اتمام خطابه پیامبر (صلی الله علیه و آله)، دو خیمه بر پا شد که در یکی خود آن حضرت و در دیگری امیرالمؤمنین (علیه السلام)، جلوس فرمودند. مردم دسته دسته وارد خیمه حضرت می¹¹شدند و پس از بیعت و تبریک، در خیمه امیرالمؤمنین (علیه السلام) حضور می¹²یافتند و با آن حضرت بیعت می¹³کردند و تبریک می¹⁴گفتند.

زنان نیز، با قرار دادن ظرف آبی که پرده ای در وسط آن بود بیعت نمودند. به این صورت که امیرالمؤمنین (علیه السلام) دست مبارک را در یک سوی پرده داخل آب قرار می¹⁵دادند و در سوی دیگر زنان دست خود را در آب قرار می¹⁶دادند.

وقایع سه روز در غدیر

در طول سه روز توقف در غدیر، پس از ایراد خطابه چند جریان به عنوان تأکید و به نشانه اهمیت غدیر به وقوع پیوست که شرح آن چنین است:

پیامبر (صلی الله علیه و آله) در این مراسم، عمامه خود را - که «سحاب¹⁷» نام داشت به عنوان افتخار بر سر امیرالمؤمنین (علیه السلام) قرار دادند.

حسان بن ثابت از پیامبر (صلی الله علیه و آله) درخواست کرد تا در مورد غدیر شعری بگوید، و با اجازه حضرت اولین شعر غدیر را سرود.

جبرئیل علیه السلام به صورت انسانی ظاهر شد و خطاب به مردم فرمود: «پیامبر برای علی بن ابی طالب عهد و پیمانی گرفت که جز کافر به خدا و رسولش آن را بر هم نمی¹⁸زند.

مردی از منافقین گفت: «خدا یا اگر آنچه محمد می¹⁹گوید از طرف توست سنگی از آسمان بر ما ببار یا عذاب دردناکی بر ما بفرست.» در همین لحظه سنگی از آسمان بر سر او فرود آمد و او را هلاک کرد، و این معجزه غدیر تأیید الهی را بر همگان روشن کرد.

پس از سه روز مراسم پر شور غدیر پایان یافت، و آن روزها به عنوان «ایام الولاية²⁰» در صفحات تاریخ نقش بست. مردم پس از وداع با پیامبرشان و معرفت کامل به جانشینان آن حضرت تا روز قیامت، راهی شهر و دیار خود شدند. خبر واقعه غدیر در شهرها منتشر شد و به سرعت شایع گردید و خداوند بدینگونه حجتش را بر همه مردم تمام کرد.

برگرفته از کتاب غدیر در آیین، محمد انصاری، ص 32